

การศึกษาเพลงไทยเดิมสำหรับกีตาร์คลาสสิกของ วรเทพ รัตนอัมพวัลย์

A STUDY IN TRADITIONAL THAI MUSIC FOR CLASSICAL GUITAR BY WORRATHEP RATTANA-AMPAWAN

ตวัน รักแพน / TAWAN RUKPHAEN ¹

สาขามานุษยดุริยางควิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ETHNOMUSICOLOGY, FACULTY OFFINE ART, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

ชนิดา ตั้งเดชะหิรัญ JANIDA TANGDAJAHIRAN ²

มานุษยดุริยางควิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ETHNOMUSICOLOGY, FACULTY OF FINE ARTS, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

รุจี ศรีสมบัติ RUJEE SRISOMBUT ³

มานุษยดุริยางควิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ETHNOMUSICOLOGY, FACULTY OF FINE ARTS, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์เพลงไทยเดิมสำหรับการบรรเลงด้วยกีตาร์คลาสสิกของวรเทพ รัตนอัมพวัลย์ วิธีการศึกษาใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายคือ วรเทพ รัตนอัมพวัลย์ ซึ่งเป็นผู้ที่เรียบเรียงเพลง และบันทึกเสียง เพลงนกเขาชะแมร์ ในอัลบั้มกีตาร์ลายไทย 2 โดยใช้การสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า บทเพลงนกเขาชะแมร์นั้น มีการเรียบเรียงเพลงด้วยวิธีการอันหลากหลาย ซึ่งแปลกใหม่และมีความแตกต่างจากเพลงไทยเดิมในแบบฉบับทั่วไป จำแนกออกเป็น 4 ประเด็น คือ 1) ทำนอง ช่วงเสียงและการเลือกใช้น้เสียง พบว่ามีการดำเนินทำนองแบบ เพลงร้อง (Song Form) ช่วงเสียงปรากฏพิสัย (Range) เป็นคู่ 25 เมเจอร์ (3 ช่วงคู่แปดกับสองเสียงครึ่ง) ซึ่งเป็นช่วงเสียงที่เหมาะสมกับกีตาร์คลาสสิก และเลือกเรียบเรียงเพลงในบันไดเสียง A เมเจอร์ ซึ่งสามารถใช้การบรรเลงสายเปิด (Open String) ได้หลายจุดทำให้ง่ายต่อการบรรเลง 2) จังหวะ ในเพลงนกเขาชะแมร์ใช้อัตราจังหวะ 4/4 และไม่มีมีการเปลี่ยนอัตราจังหวะ แต่มีการสอดแทรกดนตรีจังหวะ Tango 3) เสียงประสาน จำแนกได้เป็นคอร์ดต่างๆจำนวนทั้งสิ้น 10 คอร์ด ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นคอร์ดในบันไดเสียง มีเพียง 2 คอร์ดที่เป็นคอร์ดโครมาติก แต่สร้างความแปลกใหม่ในการรับฟังให้กับเพลง 4) สีสนเสียงและเทคนิคเฉพาะ พบหลายจุด สามารถจำแนกเป็นเทคนิคหลักๆ ได้ 8 ชนิดคือ การใช้โน้ตประดับ (Grace note) การใช้สำเนียงของดนตรี Tango การยืดจังหวะ (Fermata) การทำArtificial Harmonic (Art.Harm) การอุต

สาย (Pizzicato) การใช้เทคนิคกรีดนิ้ว (Rasguado) การเคาะสาย (Hammer on) การดีดกวาด (Sweep Picking) ซึ่งเป็นเทคนิคเฉพาะของกีตาร์คลาสสิก เทคนิคและวิธีการเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียบเรียงเพลงอื่นๆ ได้

คำสำคัญ : กีตาร์คลาสสิก / เพลงไทยเดิม / เพลงนกเขาชะแมร์

ABSTRACT

The purpose of this study is to analyze traditional Thai songs for classical guitar by Worathep Rattana-ampawan. Since this study is a qualitative research, the researcher applies interview and questionnaire methods to accumulate and analyze the data. The sample is Worathep Rattana-ampawan, who rearranged and rerecorded Nok Kao Ka –Mer song in album “Guitar Linethai 2”.

The result indicates that there are many playing techniques of classical guitar superimposed in rearranging of the Nok Kao Ka –Mer song. The researcher classifies these techniques into 4 subjects 1) According to the study of tempo, range, and scale, the researcher finds Worathep Rattana-ampawam used song form melodies and 25 major ranges.

¹ นิสิตปริญญาโทสาขามานุษยดุริยางควิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, Graduate student in Ethnomusicology, Faculty of Fine Art, Srinakharinwirot University

² อาจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, Lecturer, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

³ อาจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, Lecturer, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

Moreover, he almost always rearranged songs in A major in order to play with an open tuning pattern –which is easy to play. 2) The time signature of Nok Kao Ka -Mer is 4/4 throughout the song. Additionally, there is a Tango playing technique applied in the song. 3) The harmonies appeared in the song are enumerated in 10 chords which are almost in scale chords. 4) The researcher also finds complex and distinctive techniques that make the song lively. These techniques are enumerated in 8 main techniques, which are grace note, tango cadence, fermata, artificial harmonic, pizzicato, rasguado, hammer on, and sweep picking. These techniques are specific to classical guitar and can also be practically applied to rearrange or remix other traditional Thai songs.

Keywords: Classical guitar / Thailand original songs / Nok Kao Ka -Mer Song.

บทนำ

ดนตรีไทยนั้น เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งซึ่งอยู่คู่กับชนชาวไทยมาช้านาน ตั้งแต่ในสมัยก่อน ซึ่งคนไทยเรียกตนเองว่า ชาวสยาม ในสังคมสยามนั้น ไม่ได้มีเพียงชาวไทยเท่านั้น แต่ยังประกอบด้วยชุมชนอื่นๆ เช่น แขก มอญ เขมร ญวน พม่า ลาว ผังจีน ข่า และอีกมากมายหลายชนชาติ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีศิลปะและดนตรีอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เมื่ออยู่รวมในสังคมเดียวกัน จึงเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้ดนตรีไทยจึงมีกลิ่นของวัฒนธรรมเสียงจากชุมชนต่างๆ อยู่ด้วย ดนตรีไทย จึงไม่ได้หมายถึงเพียงดนตรีในราชสำนักที่ใช้ในวังแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่เป็นดนตรีของชาวบ้านภาคกลางในสังคมสยามด้วย (สุกรี เจริญสุข, 2538:225) ดนตรีของไทยนั้นมีทั้งเพลงดั้งเดิมที่เป็นของไทยถูกกล่าวถึง ในบันทึกของประวัติศาสตร์จำนวนมาก และเพลงที่ครูดนตรีในสมัยอยุธยาจนถึงสมัยปัจจุบันได้นำเอาสำเนียงภาษาและสำเนียงเพลงของชนชาติต่างๆ ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ใส่เข้าไปในเพลง กลายเป็นเพลงพื้นบ้านไทยที่มีสำเนียงชาติอื่นปนอยู่ ชาวไทยเรียกรวมเพลงดั้งเดิมเหล่านี้ว่า เพลงไทยพื้นเมืองหรือพื้นบ้าน ส่วนดนตรีไทยแบบแผนที่มีการประพันธ์ เช่น เพลงเถา เพลงเกร็ด เพลงเดี่ยว เพลงหน้าพาทย์ มักเรียกกันว่า เพลงไทยเดิม ส่วนราชบัณฑิตยสถานมักเรียกว่า เพลงไทย (มนตรี ตราโมท, 2538:20)

ในปัจจุบันการวิวัฒนาการของดนตรีก้าวไกลอย่างต่อเนื่อง มีการกำเนิดดนตรีในแนวทางใหม่ๆ ขึ้นมาหลากหลายแนว การติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าทำให้มีการเดินทางของวัฒนธรรมทางดนตรีและเครื่องดนตรีใหม่ๆ เข้ามาในประเทศไทย ทำให้เพลงไทยเดิมหลายๆ เพลงที่เป็นที่คุ้นหูของคนไทย ถูกนำมาประยุกต์ในการบรรเลงโดยเครื่องดนตรีต่างชาติหลายๆ ชนิด หรือเรียกเครื่องดนตรีต่างชาติเหล่านี้ว่า เครื่องดนตรีสากล

เครื่องดนตรีสากลที่เข้ามาในประเทศไทยมีหลากหลายชนิด แต่ที่เป็นที่นิยมเป็นอันดับต้นๆ นั้นสามารถกล่าวได้ว่า กีตาร์นั้นเป็นที่นิยมมากเป็นอันดับต้นๆ ด้วยราคาที่ไม่สูงและหาซื้อได้ตามร้านขายเครื่องดนตรีทั่วไป แต่เดิมกีตาร์นั้นเป็นเครื่องดนตรีที่มีที่มาจากประเทศสเปน โดยมีวิวัฒนาการมาจาก วิลาเดอ มาโน เป็นที่แพร่หลายและเล่นกันทั่วไปในสมัยเรอเนซองส์ (ประมาณปีค.ศ. 1400) คล้ายกีตาร์ในปัจจุบัน ในช่วงต้นศตวรรษที่ 16 เครื่องดนตรีชนิดนี้ได้รับความนิยมมากในประเทศสเปน หลังจากช่วงการพัฒนา

และเปลี่ยนแปลงที่ยาวนาน จึงทำให้บทเพลง รูปร่าง สีสนของเสียงของเครื่องดนตรีชนิดนี้ต่างจากวิลาเดอเดิม เกิดคำว่ากีตาร์ขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 16 นั้นเอง ต่อมาในศตวรรษที่ 17 ตอนปลายๆ นั้น กีตาร์ก็แพร่หลายไปทั่วยุโรปแล้ว มีการบันทึกโน้ตใช้ระบบตัวเลข ซึ่งเข้าใจง่าย เล่นง่าย สนุกสนาน จึงนิยมและทำให้ กีตาร์เป็นที่ตื่นตัวเป็นอย่างมาก (วิทยา วอสเบียน, 2531:5-64) ในประเทศไทยนั้นมีการนำกีตาร์คลาสสิกมาบรรเลงเพลงต่างๆ ที่เรียบเรียงขึ้นมาใหม่สำหรับกีตาร์ ได้แก่ เพลงพื้นบ้านล้านนา เพลงพระราชนิพนธ์ เพลงสมัยนิยม และเพลงไทยเดิม นักกีตาร์ที่มีชื่อเสียงได้นำเพลงเหล่านี้มาเรียบเรียงและบรรเลงจนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมีหลายท่าน เช่น มนูญ พลอยประดับ กิรตินันท์ สดประเสริฐ อัศนี โอเคิลมาน กมล อัจฉริยะศาสตร์ และวเทพ รัตนอำมพวัลย์

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับการนำเพลงไทยเดิมมาเรียบเรียงและบรรเลงด้วยกีตาร์คลาสสิก เช่นงานวิจัยของ สราวุธ อัมโร (Sarayut Ammaro, 2000:147 อ้างอิงจาก ชัชชญา กัญจา, 2555:23) ได้ทำวิจัยเรื่อง Arrangements of Thai Traditional Music in Classical Guitar Style. โดยงานวิจัยฉบับนี้ศึกษาพัฒนาการของกีตาร์คลาสสิกในสังคมไทย รวมทั้งการเรียบเรียงเพลงไทยของศิลปินตามแนวกีตาร์คลาสสิก จำนวน 7 ท่าน ผลการศึกษาพบว่า ถึงแม้ในประเทศไทยจะไม่มีหนังสือหรือตำราที่เกี่ยวกับหลักการประพันธ์เพลงหรือการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับกีตาร์คลาสสิกก็ตาม แต่กลุ่มนักกีตาร์คลาสสิกของไทยก็มีผลงานเรียบเรียงเพลงไทยตามแนวกีตาร์คลาสสิก และได้ออกเผยแพร่สู่สาธารณชน โดยได้ใช้หลักวิชาการเรียบเรียงเสียงประสานดนตรีทั่วไปเท่าที่มีอยู่มาเป็นแนวทางบนการเรียบเรียงกีตาร์คลาสสิก สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถของนักกีตาร์คลาสสิกชาวไทย ที่ประยุกต์ทำนองเพลงไทยอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติมาผสมผสานกับกีตาร์คลาสสิกซึ่งเป็นเครื่องดนตรีตะวันตกได้อย่างลงตัว ทั้งยังให้แนวคิดในด้านการสร้างเสียงประสาน การออกแบบวิธีการบรรเลงตลอดจนเทคนิคต่างๆ ของกีตาร์คลาสสิกที่นำมาใช้ในบทเพลง เพื่อให้ให้นักกีตาร์คลาสสิกรุ่นหลัง สามารถนำแนวทางเหล่านี้มาประยุกต์ใช้และพัฒนาการเรียบเรียงผลงานของตนเองได้ และงานวิจัยของ สมเกียรติ สายวงศ์ (2540:105-107) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาและวิเคราะห์ผลงานดนตรีขอครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง พบว่า ครูประสิทธิ์ ได้ประพันธ์เรียบเรียงเสียงประสานเพลงเสียงเทียนสริงควอเตท ประกอบด้วย บันไดเสียงโด เพนทาโทนิค ครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้บันทึกทำนองด้วยเครื่องหมายกำหนดจังหวะใน 4 จังหวะเคาะ คือในหนึ่งบาร์ของสกอรีให้มีการบันทึกตัวโน้ต มีอัตราเท่ากับโน้ตตัวดำจำนวน 4 ตัว เป็นแนวคิดใหม่ในการบันทึกโน้ตเพลงไทย ซึ่งเดิมมีการบันทึกโน้ตเพลงไทยในอัตราเท่ากับโน้ตตัวดำจำนวน 2 ตัว และพบว่าในปัจจุบัน ครูดนตรีสาขา การประพันธ์เพลงและเรียบเรียงเสียงประสาน มีความเห็นว่า การบันทึกโน้ตเพลงไทยในอัตรา 4 จังหวะ หรือ 2 จังหวะ เป็นเรื่องปกติ แต่การบันทึกเพื่อทำการประสานเสียง 4 แนวในลักษณะสตริงควอเตท ควรจะบันทึกเป็นอัตรา 4 จังหวะ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการเรียบเรียงเสียงประสานและนำเพลงเสียงเทียน สตริงควอเตท ขยายการเรียบเรียงเสียงประสานให้กับวงดนตรีที่มีขนาดใหญ่ขึ้น โดยใช้เครื่องดนตรีวงออร์เคสตรา มีหลักการประสานเสียงที่ซับซ้อนและเพิ่มเทคนิคการประสานเสียงมากขึ้น บทเพลงมีจุดเด่นที่แนวทำนองขับร้องประสานเสียง 2 แนว คือแนวโซปราโน เป็นแนวทำนองหลัก และแนวอัลโต เป็นแนวประสานเสียง มีการดำเนินทำนองที่สอดคล้องกัน พบว่าการประสานเสียงขับร้องเพลงไทยเดิม ในลักษณะดนตรีคลาสสิก ควรใช้หลักประสานเสียงเพียง 2 แนว ดีกว่าการประสานเสียง 4 แนว เนื่องจากการประสานเสียงภาษาไทยไม่เหมาะสม

กับการทำประสานเสียงแบบตะวันตก ทุกตัวโน้ตของคนตรีในสกอรัสแสดงถึงความสามารถด้าน การประพันธ์เพลงของครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ความสุนทรีย์ของบทเพลงเกิดจากความสมดุลของการประสานเสียงในแต่ละแนว ท่วงทำนองสง่างาม สร้างความภูมิใจในผลงานด้านดุริยางคศาสตร์ของคนไทย

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานการเรียบเรียงกีตาร์ของ วรเทพ รัตนอำมพวัลย์ ซึ่งเป็นนักกีตาร์คลาสสิกชาวไทยที่เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในวงการกีตาร์คลาสสิกของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เคยได้รับรางวัลแข่งขันกีตาร์ระดับประเทศถึง 3 ครั้ง เป็นอาจารย์สอนวิชากีตาร์ปฏิบัติในมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศหลายแห่ง มีผลงานการแสดงเดี่ยวกีตาร์ทั้งในประเทศและในต่างประเทศหลายครั้ง เป็นสมาชิกที่สำคัญของชมรมกีตาร์กรุงเทพ รวมทั้งเป็นผู้ก่อตั้งชมรมกีตาร์ไทย(Thailand Guitar Society) เป็นผู้บรรเลงและเรียบเรียงเพลงไทยเดิมสำหรับบรรเลงด้วยกีตาร์คลาสสิกใน อัลบั้มเพลงชุดที่ชื่อว่า กีตาร์ลายไทย 1 และกีตาร์ลายไทย 2 ซึ่งเป็นอัลบั้มที่ได้รับการเผยแพร่และจัดจำหน่ายในร้านค้าชั้นนำ เป็นทั้งศิลปินทางด้านกีตาร์คลาสสิก และเป็นอาจารย์ผู้ถ่ายทอดวิชากีตาร์ ที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนวงการกีตาร์คลาสสิกของไทยให้เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและในต่างประเทศ

เพลงไทยเดิมที่บรรเลงโดยกีตาร์คลาสสิกของ วรเทพ รัตนอำมพวัลย์ นั้นเป็นเพลงที่มีความไพเราะมีเอกลักษณ์ และมากไปด้วยเทคนิคต่างๆ ของกีตาร์คลาสสิก นอกจากนั้นยังสามารถถ่ายทอดท่วงทำนองของเพลงไทยเดิมที่นำมาเรียบเรียงได้เป็นอย่างดี เป็นการนำเสนอเพลงไทยเดิมผ่านกีตาร์คลาสสิกออกไปสู่ความเป็นสากล และยังนำเสนอจุดเด่นของกีตาร์คลาสสิกได้เป็นอย่างดีอีกด้วย โดยบทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นมาได้เป็นแนวทางใหม่ให้กับนักกีตาร์รุ่นหลังได้ศึกษา และยังเป็นส่วนช่วยในการอนุรักษ์เพลงไทยเดิมไม่ให้สูญหายไปอีกหนึ่งทางหนึ่งด้วย

จากเหตุที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาการเรียบเรียงเพลงไทยเดิมสำหรับกีตาร์คลาสสิกที่ วรเทพ รัตนอำมพวัลย์ ได้เรียบเรียงขึ้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับการบรรเลงกีตาร์คลาสสิกในรูปแบบใหม่อีกรูปแบบหนึ่งให้แก่ นิสิต นักศึกษา นักเรียน นักกีตาร์คลาสสิก รุ่นใหม่ ผู้สนใจศึกษากีตาร์คลาสสิก และผู้ที่ชอบเรียบเรียงเสียงประสานเพลงต่าง ๆ ลงบนกีตาร์ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังเป็นส่วนช่วยในการอนุรักษ์และเผยแพร่และเสริมคุณค่าแก่เพลงไทยเดิมอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์เพลงไทยเดิมสำหรับการบรรเลงด้วยกีตาร์คลาสสิกของ วรเทพ รัตนอำมพวัลย์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ จะทำการวิเคราะห์รูปแบบและวิธีการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงไทยเดิมสำหรับบรรเลงด้วยกีตาร์คลาสสิกของ วรเทพ รัตนอำมพวัลย์ โดยจะวิเคราะห์ในด้าน ทำนอง ช่วงเสียงและการใช้บันไดเสียง จังหวะ เสียงประสาน ลีลาเสียงและการใช้เทคนิคเฉพาะ ประโยคเพลง ตลอดจนแนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานเพลงไทยเดิมสำหรับกีตาร์คลาสสิกของ วรเทพ รัตนอำมพวัลย์ โดยเพลงที่จะนำมาศึกษานั้น ได้แก่ เพลง “นกเขาเข้แหม่” ซึ่งเป็นเพลงในอัลบั้ม “กีตาร์ลายไทย 2” ที่วรเทพ รัตนอำมพวัลย์ เป็นผู้เรียบเรียงไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน 1.ทำการรวบรวมข้อมูลจากแผ่นซีดีและปกซีดีเพลงชุด กีตาร์ลายไทย และ กีตาร์ลายไทยสอง 2.ทำการรวบรวมเอกสารโน้ตเพลงไทยเดิมที่เรียบเรียงไว้สำหรับการบรรเลงกีตาร์คลาสสิกในหนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัย ข้อมูลออนไลน์ และบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 3.บันทึกคำให้สัมภาษณ์ของวรเทพ รัตนอำมพวัลย์ โดยออกปฏิบัติการภาคสนาม 4.ทำการรวบรวมข้อมูลการเรียบเรียงเพลงไทยเดิมลงบนเครื่องดนตรีสากล 5.นำเอาข้อมูลทั้งหมดที่ได้รวบรวมไว้นามาวិเคราะห์เรียบเรียง เป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบของการวิจัยเชิงพรรณนา

ผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) คือ วรเทพ รัตนอำมพวัลย์ ซึ่งเป็นผู้ที่เรียบเรียงเพลงและบันทึกเสียง เพลงนกเขาเข้แหม่ ในอัลบั้มกีตาร์ลายไทย 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย สัมภาษณ์ (Interview) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบ สัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth interview) โดยมีรายละเอียดแบ่งเป็น 2 หัวข้อ

1. สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เรียบเรียงเพลง (วรเทพ รัตนอำมพวัลย์)

2. วิธีการ ในการเรียบเรียงเพลงไทยเดิมสำหรับบรรเลงด้วยกีตาร์คลาสสิก

โดยการลงภาคสนามที่ ชมรมกีตาร์ไทย ตั้งอยู่ที่ ซอยสุขุมวิท 60 ถนนสุขุมวิท เขตบางนา กรุงเทพมหานคร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยวิธีค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์เมื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม สามารถแจกแจงได้ดังนี้

1) ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งต่างๆ ดังนี้

1.1.1 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

1.1.2 สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์

1.1.3 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล

1.1.4 หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

1.2 ข้อมูลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนามที่ ชมรมกีตาร์ไทย ตั้งอยู่ที่ ซอยสุขุมวิท 60 ถนนสุขุมวิท เขตบางนา กรุงเทพมหานคร โดยสัมภาษณ์ผู้เรียบเรียงเพลงไทยเดิมลงบนกีตาร์ (วรเทพ) ในด้านของแนวคิด แรงบันดาลใจในและวิธีการในการเรียบเรียงเพลง พร้อมทั้งใช้เครื่องบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ โดยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ในวันที่ 10 กรกฎาคม 2557 และสัมภาษณ์เพิ่มเติมอีกสองครั้งในวันที่ 15 มกราคม 2558 และ วัน

ที่ 16 เมษายน 2558

2) ขั้นศึกษาข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและตำราต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ถอดเสียงจากการบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร จากนั้นนำข้อมูลที่ค้นคว้าจากเอกสารและภาคสนามมาศึกษาเปรียบเทียบและประมวลเข้าด้วยกันเพื่อนำมาตรวจสอบและขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ได้เนื้อหาที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารโน้ตเพลง ตำรา เอกสาร งานวิจัย ข้อมูลออนไลน์ รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้เรียบเรียงเพลง ทั้งหมด นำมารวมเข้ากับการวิเคราะห์เพลง รูปแบบและวิธีเรียบเรียงเสียงประสานตามหัวข้อการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

- 1) ทำนอง ช่วงเสียงและการเลือกใช้น้โน้ตเสียง
- 2) จังหวะ
- 3) เสียงประสาน
- 4) สีสนเสียงและการเลือกใช้เทคนิคเฉพาะ

สรุปและอภิปรายผล

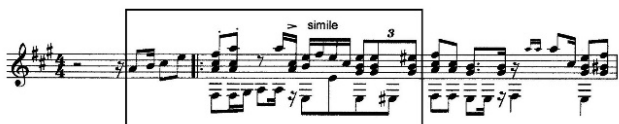
สรุปผล

จากการศึกษาวิเคราะห์เพลงไทยเดิมสำหรับการบรรเลงด้วยกีตาร์คลาสสิกของ วรเทพ รัตนอำมพวัลย์ พบว่าเพลงนกเขาชะแมร์นั้น มีจุดเด่นและมีความหลากหลายทางการเรียบเรียง สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

- 1) ทำนอง ช่วงเสียงและการเลือกใช้น้โน้ตเสียง

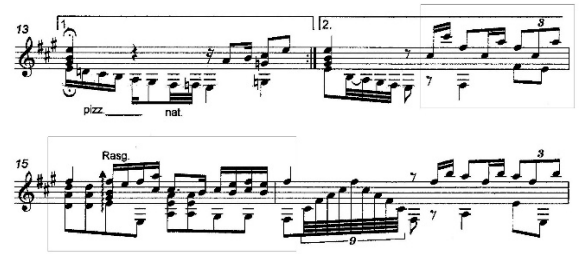
ทำนอง เพลงนกเขาชะแมร์ ทำนองหลักเริ่มต้นเริ่มจากห้องที่ 1 ไปถึงห้องที่ 26 ในจังหวะที่ 1 และห้องที่ 26 ในจังหวะที่ 3 ไปถึงห้องที่ 47 โดยแบ่งเป็น 2 ท่อนหลัก คือท่อน A และท่อน B ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้ (ภาพประกอบที่ 1-2)

ทำนองหลักท่อน A ทำนองหลักเริ่มจากห้องที่ 1 ในจังหวะที่ 3 ไปจนถึงห้องที่ 3 ในจังหวะที่ 1 (จบท่อนในห้องที่ 3 จังหวะที่ 3)

ภาพที่ 1 ตัวอย่างทำนองหลักในท่อน A

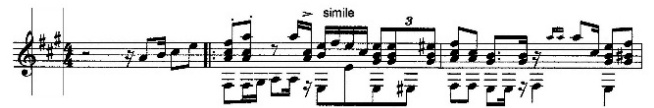
ทำนองหลักท่อน B ทำนองหลักเริ่มจากห้องที่ 14 ในจังหวะที่ 2 ไปจนถึงห้องที่ 16 ในจังหวะที่ 1 (จบท่อนในห้องที่ 16 จบท่อนในจังหวะที่ 2)

ภาพที่ 2 ตัวอย่างทำนองหลักในท่อน B

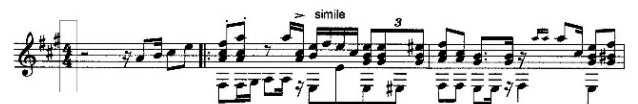
ช่วงเสียง โน้ตที่ปรากฏในเพลงนกเขาชะแมร์ โน้ตเสียงต่ำที่สุดคือ โน้ตตัวมี(E) เสียงต่ำ ในสายเปล่าเส้นที่ 1 ของกีตาร์ พบได้ในห้องที่ 2-3 , 5-7 , 9-10 , 12-17 , 19-20 , 22-23 , 25-27 , 29-33 , 35 , 38-46 โน้ตที่ปรากฏในเพลงนกเขาชะแมร์ โน้ตเสียงสูงที่สุดคือ โน้ตตัวลา(A) เสียงสูง ในสายเส้นที่ 1 ของกีตาร์ พบได้ในห้องที่ 5 , 6 และ 40 (ภาพประกอบที่ 3)

บันไดเสียง บันไดเสียงที่ปรากฏในเพลงนกเขาชะแมร์คือ บันไดเสียง A Major

ภาพที่ 3 บันไดเสียง A Major ในเพลงนกเขาชะแมร์

2) จังหวะ ในเพลงนกเขาชะแมร์ใช้อัตราจังหวะ 4/4 และไม่มีการเล่นอัตราจังหวะในเพลง แต่มีการใช้ลูกเล่นของดนตรีแบบจังหวะ Tango เข้ามาใส่ในเพลง

ภาพที่ 4 อัตราส่วนจังหวะในเพลงนกเขาชะแมร์

3) เสียงประสาน เสียงประสานที่ปรากฏในเพลงนกเขาชะแมร์ จำแนกได้เป็นคอร์ดต่างๆจำนวนทั้งสิ้น 10 คอร์ด ได้แก่ คอร์ด A , B, Bm7, C#m7, C#m, D, E, F#m, F#m7, G7

- คอร์ด A	ปรากฏที่ห้อง	2,4-12,15-25,27-29,31-34,36,39-42,44,46
- คอร์ด B	ปรากฏที่ห้อง	12,25,29,35,37, 43,45-46
- คอร์ด Bm7	ปรากฏที่ห้อง	12,25,28-29, 35,37,43,45-46
- คอร์ด C#m7	ปรากฏที่ห้อง	15,19,28
- คอร์ด C#m	ปรากฏที่ห้อง	32,39,41
- คอร์ด D	ปรากฏที่ห้อง	4,5,8,11-12,15, 17,19,21,24-25,29-30,33,35,37,39,40,43,45
- คอร์ด E	ปรากฏที่ห้อง	2-4,7-11,13-15, 17,19,21-23,26-27,30-31,33-38,40,42-47

- คอร์ด F#m ปรากฏที่ห้อง 2-3,5,8,10, 12,14,16,18,20,25,28-31,35,37-38,40,43,45-46
- คอร์ด F#m7 ปรากฏที่ห้อง 4,6,40
- คอร์ด G7 ปรากฏที่ห้อง 6

4) สีสันเสียงและการเลือกใช้เทคนิคเฉพาะ

เพลงนกเขาชะแมรมีจุดที่ทำให้เกิดสีสันเสียงและเทคนิคเฉพาะในห้องต่างๆ ดังนี้

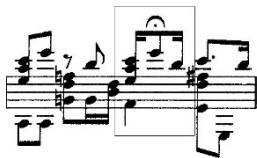
4.1) มีการใช้โน้ตประดับ (Grace note) เพื่อเพิ่มสีสันให้ทำนองหลักในห้องที่ 3 จังหวะที่ 3 และห้องที่ 46 จังหวะที่ 2 โดยใช้ในรูปแบบของการซ้ำโน้ตตัวเดิม ซึ่งในจุดนี้ผู้เรียบเรียง (วราเทพ) ต้องการเลียนเสียงสำเนียงของระนาดเอก

ภาพที่ 5 ตัวอย่างเทคนิคการเลือกโน้ตประดับในเพลงนกเขาชะแมร์

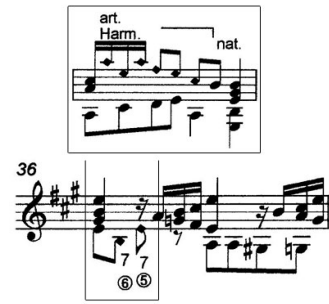
4.2) ผู้เรียบเรียงต้องการให้ได้สำเนียงของดนตรีประเภท Tango ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจมาจากเพลง Tango en skai ของ Roland Dyens ศิลปินชาวฝรั่งเศส ในเพลง Tango en skai นั้น จะปรากฏประโยคเพลงที่ใช้รูปแบบของจังหวะซ้อนกันคือ โน้ตทำนองนองหลัก(Melody) ใช้โน้ตสามพยางค์(Triplet) แต่โน้ตทำนองประสาน(Bass) ใช้โน้ตตัวดำธรรมดา ทำให้เกิดความแปลกใหม่ขึ้นในเพลง ปรากฏขึ้นทั่วไปและหลายครั้งในเพลง พบได้ในห้องที่ 2 จังหวะที่ 4 ห้องที่ 11 จังหวะที่ 4 ห้องที่ 12 เป็นต้น

4.3) มีการยืดจังหวะ (Fermata) ในกลางวลีเพลง ซึ่งเทคนิคเหล่านี้ปรากฏในห้องต่างๆ ของบทเพลง

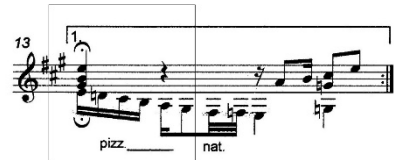
ภาพที่ 6 ตัวอย่างเทคนิคการยืดจังหวะในเพลงนกเขาชะแมร์

4.4) มีการใช้เทคนิคการทำ Artificial Harmonic (Art.Harm) เพื่อเลียนเสียงทำนองหลักอย่างมีสีสัน ในทางดนตรีไทยเรียกว่า ลูกล้อ ปรากฏขึ้นในห้องที่ 9 จังหวะที่ 1-3 และยังใช้เทคนิคนี้ในการเชื่อมต่อทำนองเพลงท่อนต่างๆ ปรากฏขึ้นในห้องที่ 32 จังหวะที่ 2 ห้องที่ 34 จังหวะที่ 2 ห้องที่ 36 จังหวะที่ 1-2 และห้องที่ 40 จังหวะที่ 2

ภาพที่ 7 ตัวอย่างเทคนิคการใช้ Artificial Harmonic ในเพลงนกเขาชะแมร์

4.5) มีการใช้เทคนิคการอดสาย (Pizzicato) ในการเล่นโน้ตแนวเสียงต่ำในการส่งท้ายประโยคปรากฏขึ้นในห้องที่ 13 จังหวะที่ 1-2 และ ห้องที่ 26 จังหวะที่ 1-2

ภาพที่ 8 ตัวอย่างเทคนิคการอดสายในเพลงนกเขาชะแมร์

4.6) มีการใช้เทคนิคกรีดนิ้ว (Rasguado) ในจังหวะหนัก เพื่อเน้นทำนองให้เด่นชัดขึ้น ปรากฏใน ห้องที่ 15 จังหวะที่ 2 และห้องที่ 19 จังหวะที่ 2

ภาพที่ 9 ตัวอย่างเทคนิคการกรีดนิ้วในเพลงนกเขาชะแมร์

4.7) มีการใช้เทคนิคการเคาะสาย (Hammer on) แบบต่อเนื่องกับโน้ตแนวเบส ซึ่งเป็นการไล่นโน้ตแบบ Chromatic ในอัตราจังหวะห้าพยางค์ ปรากฏใน ห้องที่ 7 จังหวะที่ 1 และห้องที่ 42 จังหวะที่ 1

ภาพที่ 10 ตัวอย่างเทคนิคการเคาะสายในเพลงนกเขาชะแมร์

4.8) มีการใช้เทคนิคการดีดกวาด (Sweep Picking) ซึ่งถูกบันทึกเป็นอัตราจังหวะโน้ตเก้าพยางค์ เป็นการดีดกวาดในคอร์ด F#m ปรากฏใน ห้องที่ 16 จังหวะที่ 1 และห้องที่ 20 จังหวะที่ 1

ภาพที่ 11 ตัวอย่างเทคนิคการดีดกวาดในเพลงนกเขาชะแมร์

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเพลงนกเขาชะแมร์ที่ วรเทพ รัตนอำพลย์ ได้เรียบเรียงลงบนกีตาร์ทำให้ได้เห็นวิธีการอันหลากหลายในการเรียบเรียงเพลงไทยเดิมสำหรับบรรเลงด้วยกีตาร์ ซึ่งแปลกใหม่และมีความแตกต่างจากเพลงไทยเดิมในแบบฉบับทั่วไป

1) จากการศึกษาทำนอง ช่วงเสียงและการเลือกใช้น้้นใดเสียงของเพลง พบว่ามีการดำเนินทำนองแบบ เพลงร้อง (Song Form) ช่วงเสียงปรากฏพิสัย (Renge) เป็น คู่ 25 เมเจอร์ ซึ่งเป็นช่วงเสียงที่เหมาะสมกับกีตาร์คลาสสิก และเลือกเรียบเรียงเพลงในบันไดเสียง A เมเจอร์ ซึ่งสามารถใช้การบรรเลงสายเปิด (Open String) ได้หลายจุดทำให้ง่ายต่อการบรรเลง ซึ่งสอดคล้องกับ สุเทพ อัครวิทย (2547) ที่กล่าวว่า ช่วงเสียงที่กว้างไม่มากจนเกินไป ทำให้ง่ายต่อการบรรเลงกีตาร์ และทำให้การเรียบเรียงเป็นไปได้อย่างไม่มีปัญหา และการใช้น้้นใดเสียงที่บรรเลงสายเปิดได้หลายจุด จะทำให้สะดวกต่อการบรรเลง และผู้บรรเลงสามารถปรับเปลี่ยนตำแหน่งการวางมือซ้ายได้ในการบรรเลงได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2) จังหวะ ในเพลงนกเขาชะแมร์ใช้อัตราจังหวะ 4/4 และ ไม่มีการเปลี่ยนอัตราจังหวะ แต่มีการสอดแทรกดนตรีจังหวะ Tango ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ สายวงศ์ (2540) ที่กล่าวถึงการเรียบเรียงเพลงไทยเดิมที่บรรเลงโดยเครื่องสายสากลว่า ควรบันทึกโน้ตในอัตรา 4 จังหวะ เพราะแนวคิดดั้งเดิมที่นิยมใช้กันทั่วไปคือการบันทึกแบบอัตรา 2 จังหวะนั้น ยากต่อการบันทึกโน้ต การบันทึกแบบอัตราจังหวะ 4 นั้น มีความสะดวกในการเรียบเรียงเสียงประสาน และง่ายต่อการอ่านโน้ตและการนับจังหวะของผู้ที่บรรเลง

3) เสียงประสานที่ปรากฏในเพลงนกเขาชะแมร์ จำแนกได้เป็นคอร์ดต่างๆจำนวนทั้งสิ้น 10 คอร์ด ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นคอร์ดในบันไดเสียง มีเพียง 2 คอร์ดที่เป็นคอร์ดโครมาติก แต่สร้างความแปลกใหม่ในการรับฟังให้กับเพลง สอดคล้องกับ ณัฏฐา โสคติยานุรักษ์ (2548) ที่กล่าวว่า ในการเรียบเรียงเสียงประสาน บางครั้งนิยมนำคอร์ดโครมาติกมาใช้กับโน้ต บางตัว โดยไม่เปลี่ยนบันไดเสียง คอร์ดชนิดนี้จะช่วยเพิ่มความแปลกหูและความทันสมัยให้กับบทเพลง

4) จุดที่ทำให้เกิดสีสันเสียงและเทคนิคเฉพาะในห้องต่างๆ มากมายหลายจุด สามารถจำแนกเป็นเทคนิคหลักๆ ได้ 8 ชนิดคือ การใช้โน้ตประดับ (Grace note) การใช้สำเนียงของดนตรี Tango การปิดจังหวะ (Fermata) การทำArtificial Harmonic (Art.Harm) การอดสาย (Pizzicato) การใช้เทคนิคกรีดนิ้ว (Rasguado) การเคาะสาย (Hammer on) การดีดกวาด (Sweep Picking) ซึ่งเป็นเทคนิคเฉพาะของกีตาร์คลาสสิก ทำให้เกิดสีสันในเพลง และเป็นงานสร้างสรรค์ที่แสดงถึงความสามารถของผู้เรียบเรียงได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้กับผู้ที่ต้องการสร้างสรรค์งานลักษณะเดียวกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชชญา กัญญา (2555) ที่

กล่าวถึงการเรียบเรียงเพลงสำหรับกีตาร์คลาสสิกว่า การใช้เทคนิคเฉพาะของกีตาร์ เป็นจำนวนมากเข้ามาใส่ในเพลง นอกจากจะทำให้เกิดสีสันและความไพเราะแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความสร้างสรรค์และความสามารถของผู้เรียบเรียงได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. สามารถนำผลการศึกษาด้านการเรียบเรียงเพลงไทยเดิมสำหรับกีตาร์คลาสสิกไปประยุกต์ใช้กับเพลงพื้นบ้านอื่นๆ ที่ต้องการนำมาบรรเลงด้วยกีตาร์ โดยปรับใช้วิธีการต่างให้เหมาะสมกับเพลง

2. สามารถนำเอาเพลงที่ทำการศึกษามารบรรเลงได้อย่างมีความเข้าใจต่อแท่ง และถือเป็นการเผยแพร่เพลงไทยเดิมสู่ความเป็นสากล และช่วยอนุรักษ์เพลงไทยเดิมในอีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิเคราะห์เพลงไทยเดิมเพลงอื่นๆ ในอัลบั้มกีตาร์ลายไทย 1 และกีตาร์ลายไทย 2 เพื่อให้ทราบถึงเทคนิคและวิธีการที่สามารถประยุกต์เพลงไทยเดิมให้บรรเลงโดยกีตาร์คลาสสิกได้

2. ควรศึกษาวิเคราะห์การเรียบเรียงเพลงไทยเดิมสำหรับกีตาร์คลาสสิกของนักกีตาร์ที่มีชื่อเสียงในประเทศไทย ท่านอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ที่สนใจสร้างผลงานในลักษณะเดียวกัน

3. ควรทำวิจัยในการเรียบเรียงบทเพลงไทยเดิม(แบบแผน) เช่น เพลงเดี่ยว เพลงเกร็ด เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฏฐา โสคติยานุรักษ์. (2548). การเขียนเสียงประสานสี่แนว. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์.
- Sokatiyanuluk, N. (2005) . **Four-part Harmony**. Edition 1. Bangkok: Active Print.
- มนตรี ตราโมท. (2538). **ดนตรีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- Tramod, M. (1995) . **Thai Music**. Edition 1. Bangkok : Thaiwattanapanit.
- Vosbian, W. (1988) . **The history of the guitar from the 15th century to the 20th century**. Edition 1. Bangkok: O.S.Printing House.
- วิทยา วอสเบียน. (2531). **ประวัติความเป็นมาของกีตาร์ตั้งแต่ศตวรรษที่ 15 ถึง ศตวรรษที่ 20**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮาส์.
- Vosbian, W. (1988) . **The history of the guitar from the 15th century to the 20th century**. Edition 1. Bangkok: O.S.Printing House.
- สุกรี เจริญสุข. (2538). **ดนตรีวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: Dr. Sax.
- Charoensook, S. (1995) . **Music critics** . Edition 1. Bangkok : Dr. Sax.
- ชัชชญา กัญญา. (2555). **เพลงพื้นบ้านล้านนาสำหรับกีตาร์คลาสสิกของ มนูญ พลอยประดับ**. ปรินูณานิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยวิทยาควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- .Kanja, C. (2012) . **Lanna folk music for classical guitar arranged by Manoon Ploypradab**. Master

thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School, Srinakarinwirot University.

สมเกียรติ สายวงศ์. (2540). การศึกษาและวิเคราะห์ผลงานดนตรีของครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

Sayawong, S. (1997) . **A study and analysis of Khru Prasidh Silapabanleng's music**. Master thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School, Srinakarinwirot University.

สุเทพ อัครวาทย์. (2547). การศึกษาวิธีการเรียบเรียงเพลงสำหรับกีตาร์คลาสสิกของเชตต์อรัญ เลิศพิพัฒน์ ในบทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

Assawaharuthai, S. (2004) . **Study of King Bhumibol Adulyadej's Song Arrangement For Classical Guitar by Kate-Arun Leudpipat**. Master thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School, Srinakarinwirot University.